

Vår dato:
03.09.2024
Deres dato:

Vår ref.:
24/23355/K2-K46
Deres ref.:

KONGSVINGER
KOMMUNE

Næring- og miljø

Austmarka elgvald att: valdansvarlig Arnfinn Rambøl Granstrøm
Møllevegen 10
2224 AUSTMARKA

Utvalg Planutvalget	165/24

Saksbeh.: Fredrik Fossum Sunde

Arkivsaksnr.:
15/898

Bestandsplan 2024-2026 for Austmarka elgvald

Dokumentliste:

12.11.2023 Søknad om godkjenning av bestandsplan for elg 2024 - 2026 for Austmarka elgvald

Saksopplysninger:

Kommunen mottok den 12.11.2023 søknad om godkjenning av bestandsplan for elg for perioden 2024-2026 fra Austmarka elgvald v/ valdansvarlig Arnfinn Rambøl Granstrøm.

Hvilke vald som kan søke kommunen om godkjenning av bestandsplan, samt hva bestandsplanen skal inneholde fremgår av Forskrift om forvaltning av hjortevilt § 15 første og annet ledd:

Vald eller bestandsplanområder som disponerer et tellende areal på minimum 20 ganger minstearealet kan søke kommunen om godkjenning av en flerårig, maksimalt femårig, bestandsplan for elg og/eller hjort.

Bestandsplanen skal inneholde mål for bestandsutviklingen, i samsvar med kommunens mål. Bestandsplanen skal også inneholde en plan for den årlige avskytingen i antall dyr, som et minimum fordelt på kategoriene kalv, voksne hunndyr og voksne hanndyr, samt spissbukk for hjort.

Under møte med de valdansvarlige den 18.10.23 ble det informert om at elgvaldene Austmarka og Brandval Finnskog stod for tur til å rullere sine bestandsplaner.

I tidligere korrespondanse med de valdansvarlige har kommunen redegjort for hvilke krav som stilles til en bestandsplan. Av kvantifiserbare forhold gjengis her de tre mest sentrale punktene:

- Kjønnfordelingen i uttaket i valdenes planperioder skal være minimum 45 % hunndyr. Uttaket av eldre okse skal ikke overstige 25 %.
- Observerte ku/okse-forhold i sett elg skal ikke overstige 1.8 det enkelte år.
- Uttaket av kalv og ungdyr skal minst være 60 % det enkelte år.

Austmarka elgvald oppgir å ha et tellende areal på 180 758 dekar (daa) og består av 13 tilknyttede jaktfelt. Søknaden inneholder videre oppdatert kontaktinformasjon til jaktlederne i de 13 jaktfeltene.

Ved analyse av statistikk i Hjorteviltregisteret kan man studere ulike parametere som indikerer trender for bestandsstørrelsen i Austmarka elgvald. Instruksen for hvordan jaktfeltene skal registrere sett elg ble endret i 2018. Omleggingen i instruksene gjør at sett elg per jegerdag i en overgangsperiode ikke er statistisk gangbar. I denne perioden råder forskerne forvaltningen til å bruke antallet skutte elg per jegerdag som indeks på bestandstetthet. I mange områder har denne indeksen ifølge forskerne vist seg å være like presis som sett dyr per jegerdag. En grafisk framstilling over elgvaldets egne innsamlede og rapporterte data over felt elg per jegerdag for perioden 2008-2023 ser slik ut:

Elgvaldets har for den treårige bestandsplanperioden 2024-2026 følgende målsetting:

- *Formålet er å bidra til en langsiktig forvaltning av viltet med best mulig produksjon og avkastning i forhold til leveområdet bæreevne og skader på jord – og skogbruk.*
- *Målsettingen er å forvalte elgen som en del av landbruksnæringens ressursgrunnlag.*

Målsettingen brytes videre opp i følgende delmål med tilhørende virkemidler:

Delmål for planområdet:

- *Bestandsstørrelse: Øke stammen i forhold til 2023 nivå gjennom denne planperiode, d.v.s. økning av stammens produksjonsdyr.*
- *Størst produksjon av kjøtt – dvs. øke dyrenes slaktevekt- for å nå målet må en aktivt ha fokus på nedenstående virkemidler:*

(Valdets virkemidler står opplistet i inngående søknaden og gjentas ikke her.)

Austmarka elgvald legger i den omsøkte bestandsplanperioden opp til følgende avskytingsplan:

År	Antall dyr
2024	60
2025	60
2026	61
	181

MERKNAD TIL AVSKYTINGSPLANEN.

Produksjonsdyr skal spares.

For det enkelte år skal rammene for avvik tolereres med pluss/minus 10 %.

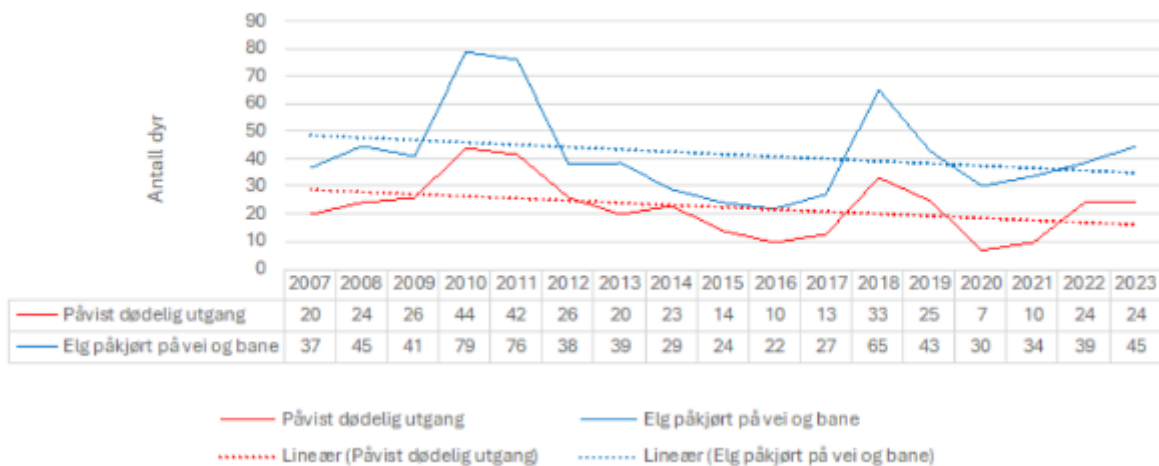
Fordeling mellom kjønn og alder i avskytingen skal det enkelte år være:

	%
Kalv /Ungdyr	85
Eldre ku	0
Eldre okser	15
Hanndyr	50
Hunndyr	50

Minsteareal for elg er i det aktuelle området er i lokal forskrift fastsatt til 3000 daa/fellingstillatelse. Ut fra det ovenstående legger valdet opp til at det gjennom planperioden avrundet vil ligge minimum 2996 daa tellende areal bak hver omsøkt fellingstillatelse.

Analyse av data registrert i Hjorteviltregisteret viser at både det totale antall påkjørsler og påkjørsler med påvist dødelig utfall for elgen over et langt tidsintervall viser en avtagende trend på kommunenivå. Hovedsakelig en lavere elgstamme, men også en utbedret viltsikring langs de mest utsatte strekningene, medvirker trolig til den positive utviklingen. Det er videre å anta at mindre trafikk på kommunens stamvegnett grunnet reiserestriksjoner til Sverige under coronautbruddet i Norge, har gitt mindre påkjørsler i 2020 og 2021. Det er likevel verdt å merke seg økningen mot slutten av perioden som vist i understående graf.

Elg, påkjørsler og avgang på vei og bane i Kongsvinger 2007 - 2023

Lovgrunnlag:

Søknaden skal behandles etter Forskrift om forvaltning av hjortevilt (FOR-2016-01-08-12) med etterfølgende endringer, hvor det i formålsparagrafen står:

Formålet med denne forskriften er at forvaltningen av hjortevilt ivaretar bestandenes og leveområdenes produktivitet og mangfold. Det skal legges til rette for en lokal og bærekraftig forvaltning med sikte på nærings- og rekreasjonsmessig bruk av hjorteviltressursene. Forvaltningen skal videre sikre bestandsstørrelser som fører til at hjortevilt ikke forårsaker uakseptable skader og ulemper på andre samfunnsinteresser.

Hjorteviltforskriften er hjemlet i Lov om jakt og fangst av vilt (viltloven) (LOV-1981-05-29-38), med følgende formålsparagraf:

Viltet og viltets leveområder skal forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevares.

Innenfor denne ramme kan viltproduksjonen høstes til gode for landbruksnæring og friluftsliv.

Søknaden skal i tillegg til Forskrift om forvaltning av hjortevilt behandles etter lokal Forskrift om minsteareal for elg, Kongsvinger kommune, Hedmark (FOR-2015-05-19-532) og strategidokumentet Mål og retningslinjer for det jaktbare viltet (viltforvaltningen) i Kongsvinger kommune (vedtatt i utvalg for teknikk 15. november 2005). Det er også naturlig å se til Hjorteviltplan Kongsvinger kommune ELG 2010-2014 (vedtatt i kommunestyret 27.5.2010) som er det siste politisk vedtatte styringsdokumentet for elgforvaltningen i kommunen.

Vurdering:

Austmarka elgvalds samlede tellende areal tilfredsstiller hjorteviltforskriftens minstekrav for å søke kommunen om godkjenning av en flerårig bestandsplan. Valdets treårige bestandsplan legger opp til en avskyting på 181 dyr. Valdet legger et årlig uttak på 60-61 dyr til grunn.

Valdets omsøkte totalkvote på 181 fellingstillatelser over bestandsplanperioden, gir et avrundet tellende areal på 2996 daa bak hver fellingstillatelse. Dette oppfyller ikke kravet til minstearealet i det aktuelle området som i lokal forskrift er fastsatt til 3000 daa/fellingstillatelse. Valdansvarlig er gjort oppmerksom på forholdet og at kommunen

reduserer antallet fellingstillatelser i treårsperioden til 180 dyr. Det vil da avrundet ligge 3013 daa bak hver fellingstillatelse slik at kravet til minsteareal er oppfylt.

Kommunens hjorteviltplan (forvaltningsplan) for elg 2010-2014 er dessverre ikke blitt revidert og er derfor til dels utdatert særlig hva angår de kortsiktige målene. De langsiktige målene i planen angir imidlertid ønsket bestandstilstand i 2025 og har således relevans også for denne bestandsplanperioden. Kommunens politisk vedtatte strategidokument for viltforvaltningen fra 2005 er også i behov av revisjon.

For at et elgvald skal få godkjent sin bestandsplan, er det en forutsetning at det oppfyller de målsatte aspektene etter kommunens strategi- og forvaltningsplan. Slik kan landbruksnæringen og den offentlige landbruksforvaltningen i fellesskap nå målene til beste for samfunnet som helhet i forhold til bestandsutvikling, beitegrunnlag, skader på naturmangfold, jord- og skogbruk og omfanget av viltulykker på veg og bane.

Kommunen anser at Austmarka elgvalds omsøkte bestandsplan oppfyller de mål og retningslinjer som følger av kommunens strategi- og forvaltningsplan. Det bemerkes likevel at elgvaldet både i forutgående bestandsplanperiode og i kommende -periode legger opp til ikke å skyte eldre ku i det hele tatt. En slik tilnærming kan være riktig de år hvor predasjon fra store rovdyr er høy, men bør trolig ikke videreføres over lengre tid i perioder med lavere predasjon.

Med 85 % jaktuttak i aldersklasse kalv og ungdyr kan det være utfordrende å få et tilstrekkelig høyt hunndyruttak til å nå den kommunale målsettingen om minst 45 % hunndyr i jaktuttaket, eller valdets egen målsetting om 50 % hunndyr i jaktuttaket. Analyse av valdets rapporterte fellingsstatistikk gjennom bestandsplanperioden 2016-2023 viser at valdet oppnår 50 % hunndyr i uttaket. Valdet fortjener honnør for det kjønnsmessig balanserte uttaket.

Basert på trender i Hjorteviltregisteret, er kommunens inntrykk er at elgbestanden i valdet gjennom det siste snaue tiåret har stabilisert seg etter en forutgående periode med bestandsnedgang.

Store deler av kommunen ligger innenfor forvaltningsområder for store rovdyr. Spesielt revirhevdende ulv påvirker elgstammen i stor grad. Det er en ekstra krevende øvelse å forvalte elg i områder med revirhevdende ulv. Kommunal viltforvaltning er innforstått med at forutsetningene for jaktuttak i Austmarka elgvald vil kunne endre seg radikalt og umiddelbart ved endringer i ulvens tilstedeværelse. Elgstammen og dens sammensetning er i slike områder svært krevende å bedømme før jakta er i gang og valdet får systematisert jegernes observasjoner i de ulike jaktfeltene. Flere av kommunens elgvald imøtegår denne type usikkerhet ved å holde tilbake av valdet som tilleggssdyr/pottedyr. Slik skapes et handlingsrom til å vurdere elgstammen tidlig i jakta og å høste ut fra forutsetningene. Samtidig legger en slik ordning til rette for at uttaket blir størst i de deler av valdet der elgtettheten er størst.

Ku/okse-forholdet for Austmarka elgvald ligger i forutgående bestandsplanperiode på et nivå som ikke oppfyller kommunens krav. Trender i statistikken viser riktignok at valdet er i ferd med å nærme seg kommunens krav om maksimalt 1,8 sett ku per okse. Forskningen viser at en stor nok andel eldre okser bidrar til at elgkyrne bedekkes med et best mulig arvemateriale. Slike okser bidrar til å framskynde brunstperioden. Dette medfører en tidligere bedekking, noe som resulterer i tidlig kalving i en periode som normalt sikrer proteinrikt beite for den melkeproduserende kua og de(n) etter hvert plantespisende kalven(e).

Mulighet for overføring av inntil 10 % av årlig total fellingskvote til påfølgende jaktår anses å gi valdene i kommunen den nødvendige fleksibilitet for jakta. Prosentsatsen er bestemt på bakgrunn av de erfaringer som er gjort i forutgående bestandsplanperioder.

Analyse av data fra Hjorteviltregisteret viser en avtagende trend for antallet viltulykker på veg og bane i kommunen som helhet. Innbyrdes variasjon mellom valdene og variasjonen fra år til år er imidlertid stor. Det langsiktige målet etter forvaltningsplanen var å få antallet trafikkdrept elg i kommunen ned til et nivå på 15 dyr/år. Statistikken viser at vi for tiden ligger over dette nivået og at frekvensen for påkjørsler virker svakt økende.

Det er hevet over tvil at elgens beitepreferanser påvirker skogsfloraen i stor grad. Næringens fokus på beiteskader knyttes gjerne fremst opp mot beite på treslag av økonomisk betydning og avlingsskade på dyrkamark. Basert på informasjon fra næringen, vurderer kommunen konfliktnivået mot jordbruket som lavt til moderat. Etter mange tiår med stedvis utfordring knyttet til foryngelse av furu på dertil egnet skogsmark, later elgstammen nå til å være på et nivå som bedre legger til rette for fullverdig foryngelse på furumark. For å oppnå et mer nyansert innblikk i beitepresset på skogsmark, vil det være nødvendig å gjennomføre beitetakseringer i kommunen.

Kommunen understreker viktigheten av at valdene rapportere fellingsresultatet senest 14 dager etter endt jakt. Det er viktig at alder, kjønn og vekt blir riktig registrert for å bedre kunne følge med på elgbestandens utvikling i området. Det oppfordres til å rapportere elektronisk direkte i [Hjorteviltregisteret](#). De vald som etablerer bruk av [Viltrapporten](#) vil kunne overføre data derfra inn i Hjorteviltregisteret.

Kommunen gjør oppmerksom på at den kan trekke godkjenningen av bestandsplanen tilbake dersom arealkravet etter hjorteviltforskriften ikke lenger er oppfylt, ved manglende rapportering, ved vesentlig uforutsette endringer i bestanden i området eller ved vesentlige avvik fra godkjent bestandsplan, herunder avvik i forhold til årlig planlagt avskyting i antall, kjønn eller alder. Frist for kommunen til å trekke godkjenningen tilbake er 1. april det enkelte år.

VEDTAK

Kongsvinger kommune godkjenner Austmarka elgvalds bestandsplan for elg 2024-2026. For å oppfylle kravet til minsteareal (3000 daa/fellingstillatelse) over den treårige planperioden, justeres imidlertid antallet fellingstillatelser for perioden til 180 dyr.

I planperioden tillater kommunen at valdet kan overføre inntil 10 % av det årlige antall fellingstillatelser til det påfølgende jaktåret.

Vedtaket er fattet i medhold av *Forskrift om forvaltning av hjortevilt (FOR-2016-01-08-12)* §§ 1, 3, 15, 16 og 32, lokal *Forskrift om minsteareal for elg, Kongsvinger kommune, Hedmark (FOR-2015-05-19-532)*, strategidokumentet *Mål og retningslinjer for det jaktbare viltet (viltforvaltningen) i Kongsvinger kommune* (vedtatt i utvalg for teknikk 15. november 2005) og delegering fra kommunestyre og rådmann 10.12.2015 i sak 122/15.

Med hilsen

Fredrik Fossum Sunde
Landbruksrådgiver
Tlf. direkte 90 85 98 15

Vedlegg:

Hjorteviltplan_elg_Kongsvinger
Strategidokument_viltforvaltning_Kongsvinger

Vedlegg:

Melding om klagerett_Austmarka elgvald

Dokumentet er godkjent for ekspedering uten underskrift.